St. Olav-posten

"Døm ikke dagen etter høsten du får inn, men etter frøene du sår."

— tilskrevet Robert Louis Stevenson

ORGAN FOR
ORDENEN RIDDERE
AV
DET HVITE KORS

3/2026 · ÅRGANG 54

STORKOLLEGIET

STORKOMMANDØR
Trygve Jarholt — rhksk@losje.org
Losje St. Olav II Oslo

STORÅRMANN
Nils Helle — rhksaam@losje.org
Losje St. Olav XIII Hønefoss

STORPRELAT
Steinar Braaten — rhksp@losje.org
Losje St. Olav XIII Hønefoss

STORKANTOR
Geir Sivertsvik — rhkska@losje.org
Losje St. Olav XIX Trondheim

STORVOKTER
Tor Arne Aarhus — rhksv@losje.org
Losje St. Olav XXVI Eidsvoll

STORSEGLBEVARER
Åge Brenna — rhkssb@losje.org
Losje St. Olav XVIII Lillehammer

STORSTATTHOLDER
Tor-Håvard Brekke — rhksst@losje.org
Losje St. Olav XXI Voss

1. STORMARSKALK
Knut Asbjørn Aasland — rhk1sm@losje.org
Losje St. Olav XXV Steinkjer

2. STORMARSKALK
Arne Karlsen — rhk2sm@losje.org
Losje St. Olav XIX Trondheim

Ordenen Riddere av Det Hvite Kors i Norden (RHK)
c/o Åge Brenna, Blåbærvegen 14, 2670 Otta
E-post: rhkssb@losje.org · www.losje.org

INNHOLD

Leder 3

Hilsen fra Redaksjonen 6

Kjenn deg selv! 7

Svein Johan Mathisen – Senatets nye leder 8

Oldermann orienterer 10

Fra Festina Lente 12
Forskningslosjen Festina Lente samlet Brødrene i RHK Norden til historisk møte

Portretter av Ordenens øverste ledere 13
Arne Karlsen – 2. Stormarskalk

Fra Losjenes aktiviteter 15
Losje II Oslo · Losje X Skien med opptak av ny Broder · Losje XII Bergen · Losje XX Haugesund · Losje XXII Stiklestads Åremålsdag 2026 · PLO Vikens 20-års Åremålsdag · Forfremmelser i PLO Viken · PLO Viken · Losje V Fredrikstad

Kristningskongen Olav den hellige – hans liv, framferd, død og … 21

Filosofiske innlegg 27
Fra Pytagoras til gitar · Mellom vind og seil

Nytt blikk på det gamle Egypt 30

Solvognen – bronsealderens bilde av solens reise 31

Hva gjør vi med livet? 34

Nye Brødre og Brødre som har gått bort 35

Naar Sol gaar ned 36

Redaksjonen for St. Olavposten: rhkposten@losje.org.
Ansvarlig redaktør: Storkommandør, Trygve Jarholt.
Redaksjonsleder/Layout: Ulf-Inge Ellingsen, PLO Viken/Losje II Oslo.
*Redaksjonsmedlemmer: Ivar Sørensen, PLO Kaupang/Losje X Skien, Ole Morten Reitan-Risan, PLO Trøndelagen/Losje XXII Stiklestad · Terje Nordahl, PLO Borgar/Losje XXVII Drøbak · Rolf Ola Granrud, PLO Miøsen/Losje XVIII Lillehammer · Tore Storm Ørebech, PLO Viken/Losje III Kongsberg · Erik Pettersen, PLO Gula/Losje XVII Stavanger · **Forsidebilde:** Pixabay / mariam31*

Frist for innsending av stoff til neste nummer er **10. november 2026**. Utgivelsesdato er ca. 24. november.

Les bladet på nett · gi tilbakemelding
stolavposten.no/avis/2026-3

Gode Ordenssøstre og Ordensbrødre!

Av Trygve Jarholt – Storkommandør

Den siste tiden har preget oss alle. Kong Harald V har gått bort, og det har, etter min oppfatning, ført til en felles sorg. Kong Harald V var både en konge og et medmenneske som vi alle satte stor pris på. Han ledet landet med verdighet, var et forbilde for mange og hadde et godt forhold til mennesker uansett bakgrunn. Slik ble kong Harald V et forbilde for oss alle.

Personlig har jeg fått for vane å lese Kongens nyttårstaler. Det er taler som handler om samhold og om det som forener oss. Han forsøkte også å minne oss om at selv om vi har utfordringer, er Norge et godt land å leve i.

Jeg tror vi alle har en bestemt opplevelse, noen ord eller handlinger, som gjør oss varme om hjertet når vi minnes kong Harald V. For min egen del handler det om ord – for ord betyr uendelig mye for meg personlig.

Det jeg personlig satte mest pris på, var følgende ord fra nyttårstalen i 2016:

«Livet har lært meg at det som er viktigst for oss mennesker ikke forandres så veldig mye gjennom tidene. Vi trenger noen som bryr seg om oss. Vi trenger at det er bruk for oss. Vi trenger å bli sett – og anerkjent – for den vi er. Vi trenger at noen har tid til å lytte og være til stede. Vi trenger å kjenne at vi er til for noe og noen utover oss selv.»

Når jeg leser disse ordene, tenker jeg at de minner oss om at vi er sosiale mennesker, og at vi alltid har vært det. Våre grunnleggende behov for å bli sett, lyttet til og anerkjent er viktige. Vi mennesker har behov for å vite at vi ikke står alene.

Noe av det viktigste vi arbeider med i vår Orden, er å forsøke å bli en bedre utgave av oss selv. Da må vi også anerkjenne at vi er sosiale mennesker, og at våre

Trygve Jarholt – Storkommandør

handlinger i stor grad handler om å bli sett og forstått. Som Ordensmennesker må vi også arbeide med å kjenne oss selv. Vi må kjenne våre sterke og mindre sterke sider. Dersom vi som Ordensbrødre forstår dette, og ser oss selv som del av en livslang læringssituasjon, vil vi lettere kunne utvikle oss som sosiale mennesker.

Nå har Senatet fått en ny leder – Første Ærverdige og Opplyste Ridder Svein Johan Mathisen. For meg er Senatet en grunnpilar i vår Orden. Senatet står for kontinuitet og for verdier som Senatets medlemmer skal leve opp til.

«De Ærverdige Riddere i Senatet skal fremstå for de øvrige Brødre i Ordenen som forbilder ut fra alle de moralnormer som er nedfelt i Ordenens Lov og Ritualer.»

Senatets medlemmer må kontinuerlig arbeide med hva det innebærer å være et forbilde i vår Orden. Etter min mening handler det blant annet om å bruke ord som

bygger opp, å lytte med respekt og å bidra til at alle Brødre føler seg sett og verdsatt. Senatet bør alltid fremsnakke Brødre og vise stor varsomhet med å komme med kritikk.

Pliktfølelse for vår Orden bør være et kjennemerke for et medlem av Senatet. Det innebærer at medlemmene i Senatet alltid må tenke på hva som er best for RHK, og ikke nødvendigvis hva som er best for Senatet. Det er aldri enkelt, men siden Senatet er sammensatt av Brødre som har hatt en rekke ledende roller i vår Orden, bør det være fullt oppnåelig.

Senatet representerer kontinuitet i vår Orden. Vi som er valgte Embedsmenn, vet at vi innehar våre roller for en periode. Men på samme måte som kongedømmet i Norge representerer kontinuitet i landet, skal Senatet representere kontinuitet i vår Orden.

Festina Lente – Forskningslosjen – hadde sitt første ordinære møte etter stiftelsen i Trondheim. Vi fikk et utrolig berikende og lærerikt losjemøte med Festina Lente, med et tema som vil interessere alle som ønsker å utvikle sin kunnskapshorisont. En av de viktigste årsakene til at vi stiftet Festina Lente, var at Losjen skulle drive med kunnskapsformidling, og møtet viste at Losjen er på rett vei.

Nå har høsten startet, og jeg ser virkelig frem til at alle St. Olavs Losjer er i gang med arbeidet. Møtene i forrige termin var innholdsrike og ga Brødre påfyll i hverdagen. Jeg ser frem til møtene i denne terminen – la innholdet fortsatt holde et høyt nivå, fortsett å arbeide med trivsel, og inviter inn nye potensielle Brødre. Da vil vår Orden vokse både i innhold og i antall medlemmer.

Enige og Tro indtil Dovre Falder

Med Broderlig Hilsen

Trygve Jarholt
STORKOMMANDØR

Nordmannen

Av Ivar Aasen

Millom Bakkar og Berg ut med Havet
heve Nordmannen fenget sin Heim,
der han sjølv heve Tufterna gravet
og sett sjølv sine Hus uppaa deim.

Og han vandest til Vaagnad og Møda,
der han laut vera herdig og sterk;
og han høyrer med Hugnad ei Røda
um stor Manndom og dugande Verk.

Fram paa Vetteren stundom han tenkte:
Giv eg var i eit varmare Land!
Men naar Vaarsol i Bakkarne blenkte,
fekk han Hug til si heimlege Strand.

Naar han kom paa dei rikaste Leider,
saag han tidt, at han litet var kjend;
men han visste ein Vyrdnad og Heider,
som kan bu i den armaste Grend.

„Lat deim hava den Æra, dei kunna
og sin Rikdom og Styrke dertil,
naar som berre dei meg vilja unna
at faa raada min Arv, som eg vil.“

Kondolansebrev

Til minne

Etter Kongens bortgang sendte Storkommandør dette brevet til Slottet på vegne av Ordenen.

Ordenen Riddere av Det Hvite Kors
i Norden
Storkommandør

Til Det Kongelige Hoff, Oslo 7. september 2026

Det er med stor sorg vi mottok budskapet om Hans Majestet Kong Harald Vs bortgang.

På vegne av Ordenen Riddere av det Hvite Kors i Norden ønsker vi å uttrykke vår dypeste medfølelse den kongelige familie og alle som stod Kongen nær.

Gjennom sitt lange liv i rikets tjeneste var Kong Harald V et samlende symbol for Norge og det norske folk. Med klokskap, varme og en sterk følelse av ansvar ledet han landet gjennom både gleder og utfordringer, og han etterlater seg et varig avtrykk i nasjonens historie.

Vi vil minnes Kong Harald som en monark med stor menneskelig innsikt, nærhet til folket og et urokkelig engasjement for Norges beste. Hans liv og virke har inspirert generasjoner og bidratt til å styrke fellesskapet og samhørigheten i landet.

I denne tunge tiden deler vi sorgen med den kongelige familie og med hele Norges befolkning. Våre tanker går til alle som sørger over tapet av en høyt verdsatt konge.

Med den dypeste respekt og medfølelse,

Trygve Jarholt
Storkommandør
Leder av Ordenen Riddere av det Hvite Kors Norden

Hilsen fra Redaksjonen

Av Ulf-Inge Ellingsen – Overårmann og redaksjonsleder

Denne sommeren har vært hele Norges følelsesmessige berg-og-dalbane. Fra ekstatiske og stolte følelser under fotball-VM til kollektiv sorg over vår kjære kong Harald Vs bortgang. Hva vi som nasjon egentlig har vært gjennom og hva det vil føre til, gjenstår å se, men jeg synes det er interessant å filosofere over. På siden foran finner du kondolansebrevet som vår Orden sendte til Det kongelige hoff.

På forsommeren overtok jeg stafettpinnen som redaksjonsleder etter Broder Ivar Sørensen, som ledet St. Olavposten på syvende året og løftet bladet til et høyt nivå. Han fortsetter som redaksjonsmedlem samtidig som han har en ny rolle i Festina Lente. Broder Roar Svendsen, som har tilbrakt utallige timer med layout og artikler, har også tatt fatt på nye oppgaver i Festina Lente. En stor takk til begge. Takk også til redaksjonsmedlem Broder Ole Morten Reitan-Risan, som flytter tilbake til Narvik i løpet av høsten — derfra er det 70–80 mil til nærmeste St. Olavlosje, og han synes Losjearbeidet blir vanskelig å holde ved like.

St. Olavposten har fått et nytt uttrykk fra og med dette nummeret. Bak det ligger et verktøy som jeg har utviklet for redaksjonen ved hjelp av kunstig intelligens (KI). Håpet er at det vil lette arbeidet for redaksjonen samtidig som det gir bladet et mer moderne preg. For å gjøre det lettere å lese St. Olavposten på mobil og nettbrett, kommer nå også bladet som nettavis. Skann QR-koden på side 2 for å komme dit. Der er det også en lenke for å gi tilbakemelding til redaksjonen, jeg håper mange vil bruke den.

Jeg håper vi har en god miks av interessant lesestoff i denne utgaven. Broder Per Stranger-Thorsen, Losje IX Tønsberg, fortsetter sin Såga om Olav den hellige, Senatet har fått ny FÆOR, og Festina Lente har hatt sitt første ordinære møte og presenterer Embedsverket sitt. Videre vil du blant annet finne filosofiske innlegg, en artikkel om Solvognen, «Kjenn deg selv», en bokanmeldelse og som vanlig hilsener fra Losjenes aktiviteter. Takk til alle som har sendt inn stoff.

Vi ønsker alle våre lesere en god høst og god lesing!

Over hele landet ble det vist minnebilde av kong Harald V i stedet for reklame. Her fra T-banen i Oslo.
Foto: Ulf-Inge Ellingsen

Kjenn deg selv!

Av Rolf Ola Granrud – Forståelsens Mester, Festina Lente

Kjenn deg selv er et utsagn som kommer fra det vi kaller «de gamle grekere». Det er grunnlaget for Sokrates' lære, og var også Apollons motto. Utsagnet er kjent som en inskripsjon som sto over inngangen til templet i Delfi.

Å lære seg selv å kjenne gjennom å være ærlig overfor seg selv, er en sentral del av vår Ordens lære. Dette fundamentet er en forutsetning for den videre læring og personlighetsutvikling i Ordenen RHK.

At dette er viktig, er også understreket av våre store forfattere, med Henrik Ibsen i spissen. Peer Gynt er et eksempel som går langt i å belyse negative konsekvenser ved å svikte dette bud.

Den kinesiske filosofen Lao Tze sier: «Å betrakte seg selv som mangelfull, er veien til fullkommenhet.» Dette er det motsatte av hva Peer Gynt tenkte, hva han følte og hvordan han handlet. At dette er vanskelig, understrekes også av Lao Tze: «Sterk er den som overvinner andre, men veldig er den som overvinner seg selv.» Sokrates sier: «Det menneskets liv er ikke verd å leve som ikke søker inn i seg selv.»

Den monumentale Lao Tze-statuen ved Qingyuanshan i Quanzhou i Kina, hugget ut av fjellet i Song-/Yuantiden.
Foto: N509FZ (Wikimedia Commons), CC BY-SA 4.0 (creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0), beskåret

Graden av vanskelighet understrekes av den norske forfatteren Per Roald: Selverkjennelse er en operasjon som det ikke finnes bedøvelse for.

Å møte mennesker som inngir ro og verdighet, er en opplevelse. Å være noe for andre, det å kunne gi noe til andre, forutsetter at en føler seg trygg på seg selv, og det kan bare skje når en kjenner seg selv. Vår Orden inviterer oss til å være gode medbrødre og være gode forbilder. Gode forbilder blir en gjennom gode gjerninger. Dette er også et viktig pedagogisk prinsipp: «Eksemplets makt».

En av de sterkeste og mest symbolmettede fortellingene i Den Hellige Skrift er fortellingen om den barmhjertige samaritan. Samaria var en utkant, og de fra Samaria ble ikke betraktet som fullverdige jøder. Avstanden til de mest opphøyde – prestene – var stor. Likevel var det en samaritan som tok seg av den skamslåtte personen i veikanten, mens prestene gikk forbi. Det denne historien forteller oss, er at medmenneskelighet og barmhjertighet finnes mest der en venter det minst.

Historien om enkens skjerv handler om det samme. Gleden ved å gi forutsetter ikke overflod.

Den danske forfatteren Piet Hein har en treffende definisjon av begrepet nød. «Nød er det som den rike mann er i når han må gi til de fattige.» Dette er et malende eksempel på hva Mammon kan gjøre med oss. Grådigheten kjenner ingen grenser.

I Håvamål står det også noe om grådighet: «Aldri han trur det, som ikkje det veit, kor folk vert galne for gull.»

Vår Orden bygger på et pedagogisk system som legger til rette for både å lære seg selv å kjenne, deretter å samarbeide om læring, for derved å bygge innsikt og visdom. Visdom er et av vår Ordens viktigste budskap.

Svein Johan Mathisen – Senatets nye leder

Av Ulf-Inge Ellingsen – Overårmann og redaksjonsleder

Under Provinsiallosje Vikens møte 6. september ble Broder Svein Johan Mathisen innsatt som Ordenens Første Ærverdige og Opplyste Ridder i et flott ritual som ikke skjer så ofte. Dermed leder han Senatet, den 33. og honorære Grad — og tar fatt på sitt fjerde store Embede i RHK.

Svein Johan Mathisen er født i 1945 og vokste opp i Oslo, først i Maridalsveien på Bjølsen og fra 1949 på Ekeberg — den gang nesten landet, med sauer på slettene der Norway Cup spilles i dag. Veien inn i Ordenen gikk gjennom en studiekamerat fra Markedsføringshøgskolen, Arne Steinsbø, som tok ham med på julebordet i Losje St. Olav II Oslo i 1987. Den 15. februar 1988 ble han tatt opp i 1. Grad.

«Det jeg husker best fra den gangen var alle de vennlige og hyggelige Brødrene. Deres væremåte og varme virket ekte, hvilket ga meg en god følelse av ro og trygghet i deres samvær», fortalte han til St. Olavposten i 2009.

Da hadde han rukket å bli Drott i Losje II, og han ledet Losjen gjennom 100-årsjubileet 19. og 20. mars 2010 — samme helg som Losjen var vertskap for det 57. ordinære Riksting i Oslo. Fra Rikstinget i 2012 var han Storårmann, og reiste land og strand rundt med installasjoner, Hederstegn og fellesmøter. På Rikstinget på Lillehammer i 2014 ble han valgt til Storkommandør, et Embede han hadde fram til Rikstinget på Steinkjer i 2017.

I det samme intervjuet i 2009 sa han noe som kler Embedet han nå har gått inn i: «Jeg føler selv at jeg gjennomgår en utvikling og at jeg har blitt mer ydmyk i min væremåte.» Ydmykhet og måtehold er nettopp det

Svein Johan Mathisen – Første Ærverdige og Opplyste Ridder (FÆOR)
Foto: Ulf-Inge Ellingsen

Konstitusjonen setter som Senatets Ærverdige Ridderes merke.

Fjerde ledd i rekken

Skiftene i Senatets ledelse er ikke hyppige. Thore Johannes Kirkevold ga stafettpinnen videre til Tormod Fjære fra Losje VIII Larvik den 14. oktober 2017. Fjære ble i 2021 avløst av Leif Aker, innsatt i Trondheim under Rikslosjens og PLO Trøndelagens møter i august det året. Leif Aker gikk av i vår, og nå har Embedet gått videre til Svein Johan Mathisen.

Lederen av Senatet

Men hva er det han har overtatt? For de fleste Brødre er FÆOR en tittel man møter i innledningen til taler og brev, uten helt å vite hva som ligger bak de fire bokstavene. Forkortelsen står for Første Ærverdige og Opplyste

Ridder, og Embedet er beskrevet i Konstitusjonens §§ 29 og 30.

Den 33. Grad av St. Mikaelkapitélet er Senatet i Ordenen RHK, og kalles også Den Honorære Grad. Det er FÆOR som leder arbeidet i Graden, og som blant annet kaller inn til alle møter. Senatet skal aldri telle mer enn 27 Ordensbrødre.

Hvem som slipper inn i denne kretsen, avgjøres i Senatet selv. FÆOR kan i samråd med de øvrige Ærverdige Riddere invitere og innvie fratrådte Riksdrotter og fratrådte Storkommandører, og dessuten Riddere av minst 18. Grad når Senatet har særlig nytte av den kunnskapen de sitter med. De administrative møtene, Kansellimøtene, holder FÆOR sammen med Ærverdige Sekretær og Ærverdige Fondsforvalter.

Fra venstre Svein Johan Mathisen – Første Ærverdige og Opplyste Ridder, Trygve Jarholt – Storkommandør og Helge Arnesen – Drott i St. Olav Losje II Oslo.
Foto: Ulf-Inge Ellingsen

Senatet har sitt eget Embedsverk med Kantor, Taler, Herold, Væpner, Sekretær, Fondsforvalter og Marskalk. Første Fader av Norden har sete i Senatet uten å ha noe utøvende Embede der. Embedsmennene velges av og blant de Ærverdige Riddere selv.

Forbilder — og Storkommandørens rådgivere

Konstitusjonen er tydelig på hva Graden er til for. De Ærverdige Riddere skal framstå for de øvrige Brødre som forbilder ut fra moralnormene i Ordenens Lov og Ritualer, og ridderlig og broderlig framferd i ydmykhet og med måtehold er deres merke. Gjennom studier og drøftelser i Ideon skal de utvikle hverandre til et rikt åndelig liv.

Men Senatet er ikke bare en hedersforsamling. Det skal gi råd og veiledning til Storkommandøren når han ber om bistand, og uttale seg samlet når saker er ute på høring i Ordenen. Og går utviklingen i en retning Senatet ikke kjenner seg igjen i, er det FÆOR som tar det opp: etter drøftelser i Graden henvender han seg til Storkommandøren og gir Gradens syn når Senatet er bekymret for hendelser som ikke samsvarer med Ritualer og Konstitusjon. Administrativt er Senatet, som alle andre Losjer, underlagt Rikstinget og Storkommandøren.

Redaksjonen ønsker Broder Svein Johan Mathisen til lykke med Embedet.

«For å nå toppen av et fjell finnes det mange veier: noen går på solsiden, noen på skyggesiden, noen på veltråkkede stier, andre gjennom urørt natur. — Fra Ordenens arkiver»

Oldermann orienterer

Av Kjell Fagerland – Oldermann

Forskningslosjen Festina Lente har lagt bak seg sitt 1. ordinære medlemsmøte i Hønefoss 6. september. Våre møter er litt annerledes enn møtene i St. Olavs Losjene og Provinsial Losjene. Dette kommer vi tilbake til i senere utgaver av St. Olavposten.

Medlemskap hos oss er for Brødre fra 4.–5. Grad. Ved å tegne abonnement på *YGGDRASIL*, bladet som inneholder komprimert lærdom og historie, blir du automatisk medlem. Abonnementet koster kr. 200 i året.

I tillegg til andre Ritualer har vi også andre titler. Nedenfor står forklaring på våre åndelige oppgaver og beskrivelser på våre Embedstegn i vårt Råd. I tillegg har vi Skriver, Seierens Ridder, Stråleglansens Ridder, Terskelens vokter, Stattholder, Musiker og 2 Vikarierende Embedsmenn.

Oldermann: Kronen er valgt fordi den symboliserer kunnskap. All kunnskap er forankret i det uendelige og ubegrensede rommet som føder liv i selve essensen av lyset – og veien til Kronen. Oldermann representerer Forskningslosjens kraft og vilje. Han er denne Losjes «Lys», og så representerer han også menneskets indre «Guddom», ja selve livet, som alltid er til stede i Brødrene og aldri forlater den enkelte Broder.

Visdommens Mester: Den åpne boken er valgt fordi den symboliserer tilgang til kunnskap og søken etter læring og visdom. Den åpne boken er et universelt tegn på opplysning og deling av ideer. En åpen bok viderefører visdom og kunnskap til fordel for både nåværende og fremtidige generasjoner av Ordensbrødre. Visdommens Mester er den Embedsmann i Forskningslosjen som

Kjell Fagerland – Oldermann

forvalter intelligens, og bidrar til Brødrenes søken, da intelligensen er menneskets fundament. Livets tre er et eldgammelt symbol som deles av mange kulturer og religioner rundt om i verden, og det er av stor betydning at dette også styrkes gjennom arbeidet i Forskningslosjen, Festina Lente, som har Livets tre/Yggdrasil som sitt symbol.

Forståelsens Mester: Den lukkede boken er valgt fordi en bok er ikke bare et kraftig symbol på kunnskap, visdom og opplysning, boken representerer også bevaring og overføring av historier, ideer, kulturer og tradisjoner på tvers av generasjoner. En bok kan også bety autoritet, ettersom mange religioner og kulturer plasserer sine grunnleggende prinsipper og læresetninger i hellige bøker. Dessuten legemliggjør boken ideen om utforskning og den endeløse læringsreisen i hvilken en Ordensbroder kan vandre.

Akademiets Leder: Her er valgt Forskningslosjen Festina Lentes logo på Livets Tre Yggdrasil. Yggdrasil er et personifisert bilde av hele vår natur, og denne naturen eksisterer på alle nivåer: i hele kosmos, på Jorden og i deg selv. Livets tre og dets esoteriske symbolikk holder deg i fysisk og psykisk balanse, sammenheng og bevissthet, men representerer også kjærlighet, vennlighet og den ekspansive kraften til guddommelig barmhjertighet. På alle nivåer av naturen vil du finne det personifiserte Yggdrasil. Livets tre er derfor et bilde på «verdens orden», men også et bilde på liv og død, og deres avhengighet av hverandre.

Rettferdighetens Lærer: Emblemet av en engel med rettferdighetens vektskål er valgt fordi rettferdighetens og harmoniens engel har en lang historie med å bekjempe urettferdighet slik at vi som Ordensbrødre kan leve i harmoni med Den Høyere Styrelse og hverandre. Rettferdighetens betydning er ansvarlighet, sannhet og å møte konsekvensene av våre valg. Dette krever ærlighet, enten man står overfor en avgjørelse eller blir bedt om å evaluere sine handlinger og minner oss om at integritet betyr noe. Vekten er et symbol på upartiskhet, ærlighet, balanse og et måleinstrument for å evaluere en Broders handlinger.

«Vår klare intensjon er å tilføre visdom til vår Orden og alle medlemmer. Kompetanse som igjennom mange år har blitt tilført fra mange dyktige, beleste og iherdige Ordensbrødre.»

Det nåværende Embedsverket i Festina Lente. Første rekke fra venstre: Bjørn Aasheim – Rettferdighetens Lærer, Rolf Ola Granrud – Forståelsens Mester, Kjell Fagerland – Oldermann, Ivar Sørensen – Visdommens Mester, Per Støyva – Leder Akademiet og Roar Svendsen – Stråleglansens Ridder. Andre rekke fra venstre: Helge Rivelsrud – Seierens Ridder, Tor Gustavsen – 2. Vikarierende Embedsmann, Inge Arild Lirhus – Stattholder, Christer Clausen – Musiker, Svein Gaarder – Terskelens Vokter og Terje Orebråten – Skriver. Kjell Einar Almeland – 1. Vikarierende Embedsmann var ikke tilstede da bildet ble tatt.
Foto: Tor Erik Dankworth, Losje XIX Trondheim

Vi ser fram til å møte alle våre Brødre og medlemmer, og være med på å inspirere alle til å skape gode møter for alle grader i vår kjære Orden.

Forskningslosjen Festina Lente samlet Brødrene i RHK Norden til historisk møte

Av Rolf Ola Granrud – Forståelsens Mester

Et pause i møtene som PLO Viken og Festine Lente stod for på Hønefoss 6. september. De fleste på bildet deltok også på det Rituelle møte i Festina Lente.
Foto: Espen Hornslien-Fjeldheim, Losje I Drammen

Søndag 6. september 2026 ble det skrevet et nytt kapittel i historien til RHK Forskningslosje Festina Lente, da Losjen avholdt sitt aller første ordinære møte. Møtet fant sted i de tradisjonsrike lokalene til PLO Viken på Hønefoss, med over 50 Brødre til stede.

Tilstedeværelsen av Storkommandør Trygve Jarholt samt Første Ærverdige og Opplyste Ridder Svein Johan Mathisen var med på å sette en ekstra høytidelig og verdig ramme rundt denne historiske sammenkomsten.

Møtet ble åpnet etter Festina Lentes egne Ritualer. En av dagens viktigste seremonielle hendelser var Etterinstallasjon av Ridder Kjell Einar Almeland, som ble høytidelig installert i Embedet som Vikarierende Embedsmann av Oldermann Kjell Fagerland. Deretter ledet Første Fader av Norden Knut Olav Sunde Embedsmennene trygt og med stø hånd gjennom deres respektive innlegg.

Møtets andre del var i sin helhet dedikert til foredrag og dialog. Stråleglansens Ridder Roar Svendsen holdt et engasjerende foredrag om Osebergskipet. Med utgangspunkt i Arvid Ystads bok «Med hester til himmelen», belyste han de komplekse teoriene rundt symbolikken og mytologien knyttet til det kjente skipsfunnet. I den påfølgende spørrerunden inviterte Stråleglansens Ridder til gode refleksjoner. Brødrene fikk utdypende og innsiktsfulle svar fra Storårmann Nils Helle, Rettferdighetens Lærer Bjørn Aasheim og Hærmester PLO Viken Vegard Larsson. Møtet ble deretter formelt lukket etter gjeldende Ritualer.

Forskningslosjen Festina Lente vil rette en stor takk til alle fremmøtte Brødre som bidro til å skape en både stemningsfull og verdig ramme rundt denne merkedagen for Forskningslosjen Festina Lente og Ordenen RHK i Norden.

Arne Karlsen – 2. Stormarskalk

I serien om Ordenens øverste ledere presenterer vi i denne utgaven Arne Karlsen – 2. Stormarskalk

Arne Karlsen – 2. Stormarskalk
Foto: Privat

Hva er din oppgave i vår Orden?

Jeg innehar for tiden Embedet som 2. Stormarskalk i Storkollegiet. En Stormarskalks oppgave er å bidra til at Ordenens seremonier gjennomføres på en verdig og korrekt måte. For meg kjennetegnes en god Marskalk av nøyaktighet, ro og evnen til å utføre sine oppgaver med verdighet. Sammen med Storstattholder og Materialforvalter har vi også ansvar for Storkollegiets rituelle utstyr. Som Embedsmenn i Storkollegiet blir vi dessuten tildelt ulike oppgaver av Storkommandøren etter behov.

Hvor er du fra, og hvilken Losje?

Jeg er født i Bodø, men har vært bosatt i Trondheim siden 1995. I Ordenen tilhører jeg Losje St. Olav XIX Trondheim og Provinsiallosje Trøndelagen. Gjennom årene har jeg hatt gleden av å være engasjert på flere nivåer i Ordensarbeidet, noe som har gitt meg mange gode opplevelser og verdifulle erfaringer.

Hva slags Embedsoppgave likte du best i din hjemlosje/Provinsiallosje?

Alle Embedene og vervene jeg har hatt har gitt meg mye, om enn på ulike måter. Ledervervene som Drott og Hærmester har naturligvis vært viktige og lærerike, men også årene som eksempelvis Skutilsvein, Kansler og Lendermann har vært svært givende.

Dersom jeg skal trekke frem ett Embede, må det nok bli rollen som Vikarierende Embedsmann i Provinsiallosjen. Der må man være forberedt på å kunne tre inn i alle roller ved behov, noe som gir en unik innsikt i hele virksomheten. Jeg vil generelt oppfordre Brødre til å ta på seg Embeder. Det gir ikke bare en ekstra motivasjon til å møte opp, men også en dypere forståelse for Ordensarbeidet. Mye av det jeg har lært gjennom Ordenen har dessuten vært verdifullt både i arbeidslivet og privat.

Sivilstand?

Jeg har vært samboer med Trude siden 1987, og sammen har vi en sønn som i dag er 35 år gammel. Familien har alltid vært en viktig del av livet mitt, og den støtten og tryggheten jeg har hatt hjemme har gjort det mulig å engasjere meg i Ordensarbeidet gjennom mange år.

Spesielle interesser i Ordensarbeidet?

Jeg setter særlig pris på de rituelle møtene i de forskjellige Gradsavsnittene. Selv om jeg har deltatt i mange møter, opplever jeg stadig å se eller forstå noe nytt. Ritualene åpner for refleksjon og ny lærdom, og det er nettopp dette som gjør dem så interessante og meningsfulle for meg.

Hva betyr Ordenen/Losjen for deg?

Ordenen og Losjen betyr først og fremst et godt og broderlig fellesskap med Gode Ordensbrødre. Møtene gir meg et verdifullt friminutt fra hverdagen, med rom for

ettertanke, gode samtaler og fellesskap. Samtidig betyr Ordenens verdigrunnlag mye for meg, både i Ordensarbeidet og ellers i livet.

Hvorfor og hvordan ble du vervet?

Jeg ble vervet av en god kollega, som mente at Ordenen kunne være noe for meg. Etter litt tid til å tenke meg om, og etter å ha fått godkjennelse fra Trude, ble jeg tatt opp vinteren 1998. Det er et valg jeg aldri har angret på.

Hvilke tanker har du om RHK framover?

Jeg har mange positive tanker om RHKs utvikling framover. Forhåpentligvis er vi på rett vei når det gjelder rekruttering og arbeidet med å sikre en god utvikling for framtiden. Jeg synes også det er svært positivt at vi løfter fram og tar vare på vår historie. Å kjenne historien vår gir oss et godt grunnlag for å utvikle Ordenen videre.

Hva gleder du deg mest over i Ordensarbeidet?

Det som gleder meg mest, er Broderskapet og fellesskapet. I tillegg er det alltid spesielt å få ønske en ny Broder velkommen og følge ham på starten av hans vei i Ordenen.

Pilen og sangen

Av Henry Wadsworth Longfellow

Jeg skjøt en pil opp i luften;
den falt til jorden, jeg visste ikke hvor.
For så raskt den fløy som lynet
at hastigheten gikk fortere enn synet

Jeg åndet en sang ut i luften;
den falt til jorden, jeg visste ikke hvor.
for hvem har sånt syn at den noen gang
kan følge med på flukten til en sang?

Lenge, lenge etterpå fant jeg pilen
i en eik, fortsatt hel;
og sangen, så evig som skrevet med penn
fant jeg igjen i hjertet til en venn

Hva er RHK?

Ridderne av Det Hvite Kors i Norden (RHK) er en norsk Ridderorden med over 120 års historie i Norge, og røtter tilbake til 1863 da den ble grunnlagt i USA av norske utvandrere. Ordenen bygger på en gammel fransk-engelsk Orden, men nordmennene gjorde Olav den Hellige og norrøn mytologi til en del av rammeverket. Det gir oss et helt eget norsk innhold.

RHK er en lukket Orden der bare medlemmer har adgang til møtene. Kunnskap og symbolikk formidles gradvis gjennom 33 Grader. Et unikt studiemateriell følger Gradene, bygget på ny vitenskap så vel som gammel nedarvet kunnskap.

Ordenen har ikke et politisk eller religiøst formål, men legger vekt på personlig utvikling og det å være et godt medmenneske, preget av positivitet og nestekjærlighet.

Vi samles normalt hver fjortende dag til Losjemøte med sosialt samvær, rituelt møte i Ridderhallen og et ettermøte med matservering, ofte med foredrag. Medlemmene møtes i smoking for å understreke høytid og likeverd.

Ordenen har rundt 1000 medlemmer i 25 St. Olav-Losjer over hele landet. Som medlem er du hjertelig velkommen i alle Losjene, og besøk oppfordres – det er slik man får oppleve det unike Broderskapet i RHK. For å bli medlem må du være mann og nordisk statsborger.

Det finnes en egen damelosje, Losje Valkyrjen.

Vil du vite mer?

Fra Losjenes aktiviteter

Høsten er kommet, og med det losjenes møter. Her er det som er kommet inn av det som foregår i losje-Norge.

Losje II Oslo - Første møte etter sommeren

Av Even Vegå – Kansler St. Olav Losje II Oslo

Høstens første losjemøte ble innledet på en stemningsfull måte allerede i forhallen. En av våre Ordensbrødre, Antony Charles Allen, fremførte levende musikk for de fremmøtte, noe som skapte en rolig og nærværende atmosfære før møtet startet.

I en samtale om musikken delte han en tanke som ga grunnlag for refleksjon: Vi oversetter noter fra et todimensjonalt ark til noe langt større gjennom musikken. Tonene får liv, formidler følelser og skaper en opplevelse som kan deles mellom mennesker. Det minner oss om hvordan noe som på overflaten kan virke enkelt, kan romme en dypere mening når det blir levendegjort og delt med andre.

Under møtet holdt vår Skald et inspirerende innlegg med tittelen «Kongen er død – leve kongen!». Innlegget knyttet tradisjon, historie og samtid sammen på en tankevekkende måte. Vi fikk også høre utdrag fra kong Haralds nyttårstale fra 2016, hvor han uttrykte noen tidløse sannheter om menneskelige behov:

«Livet har lært meg at det som er viktigst for oss mennesker ikke forandres så veldig mye gjennom tidene. Vi trenger noen som bryr seg om oss. Vi trenger at det er bruk for oss. Vi trenger å bli sett – og anerkjent – for den vi er. Vi trenger at noen har tid til å lytte og være til stede. Vi trenger å kjenne at vi er til for noe og noen utover oss selv.»

Ordene ga en verdig avslutning på et møte som minnet oss om verdien av fellesskap, kultur og de båndene som knytter mennesker sammen.

Broder Antony spilte nydelig, klassisk musikk fra Losje IIs nyinnkjøpte piano
Foto: Ulf-Inge Ellingsen

Losje X Skien med opptak av ny Broder

Av Jan Robert Gundersen – Kansler Losje X Skien

Losje X Skien startet høstsemesteret på best mulig måte, med opptak av en ny Broder.

På vårt møte den 9. september var det hyggelig å kunne ta opp Ole Martin Baugerød som en Broder blant oss. Det ble et fint møte med 25 Brødre til stede. Rekruttering er viktig for hele RHK, og Losje X Skien er i gang igjen med hyggelige resultater på dette området.

Vi håper på flere opptagelser av nye Brødre ikke bare i Losje X Skien, men i hele vårt langstrakte land.

Fra venstre: Odd Fjellet – Jarl, ny Broder Ole Martin Baugerød og Arne Espen Gigstad – Lendermann.
Foto: Ivar Sørensen

Losje XII Bergen

Av Arne Kronheim – Kansler Losje XII Bergen · Foto: Arne Kronheim

4. juni arrangerte vår Drott, Roald Farestveit, sammen med FAK St. Olav XII hagekonsert med Berit Håpulsøy og Kai Taule.

I dobbelgarasje og stort partytelt samlet Brødrene seg med sine respektive.

Jeg mener bestemt at jeg snakker for alle når vi slår fast at dette var en happening vi alle vil huske lenge.

Berit Håpulsøy og Kai Taule

Vår eminente bartender, Broder Roald

God stemning i teltet

Losje XX Haugesund

Av Erik Pettersen – Losje XX Haugesund

På venstre side fra øverst: Ove Årthun, Ronald Kaspersen og Ellef Wahlstrøm. På høyre side fra øverst: Hilberg Ramstad, Hans Kristian Dahl, Birger Nornes og John Roger Midtun.
Foto: Erik Pettersen

Hilberg Ramstad inviterte til studier i 18. Grad av vår Orden. Det ble servert hjemmelaget betasuppe til lunsj med ferske rundstykker — fantastisk god suppe, og wienerbrød og kaffe etterpå.

Soluret

Av Henry van Dyke

Tiden er for langsom for dem som venter,
for rask for dem som frykter,
for lang for dem som sørger,
for kort for dem som gleder seg.

Men for dem som elsker,
er tiden evighet.

Losje XXII Stiklestads Åremålsdag 2026

Av Ole Morten Reitan-Risan – Losje XXII Stiklestad

Losje XXII Stiklestad innledet losjeåret 2026/27 med Åremålsdag den 25. august.

Etter Losjemøtet var det Brodermåltid med kokt laks på menyen. Kvelden fortsatte med at Losjens siste opptatte Broder, Jukka-Pekka Vähämaa, og eldste Broder Frank Robert Michelsen sprettet bløtkaka. I tillegg til bløtkake-ritualet ble Broder Dag Furu Tharaldsen tildelt en inngravert vase som bevis på bestått 3. Grad.

Møtet ble som vanlig avsluttet med sosialt samvær.

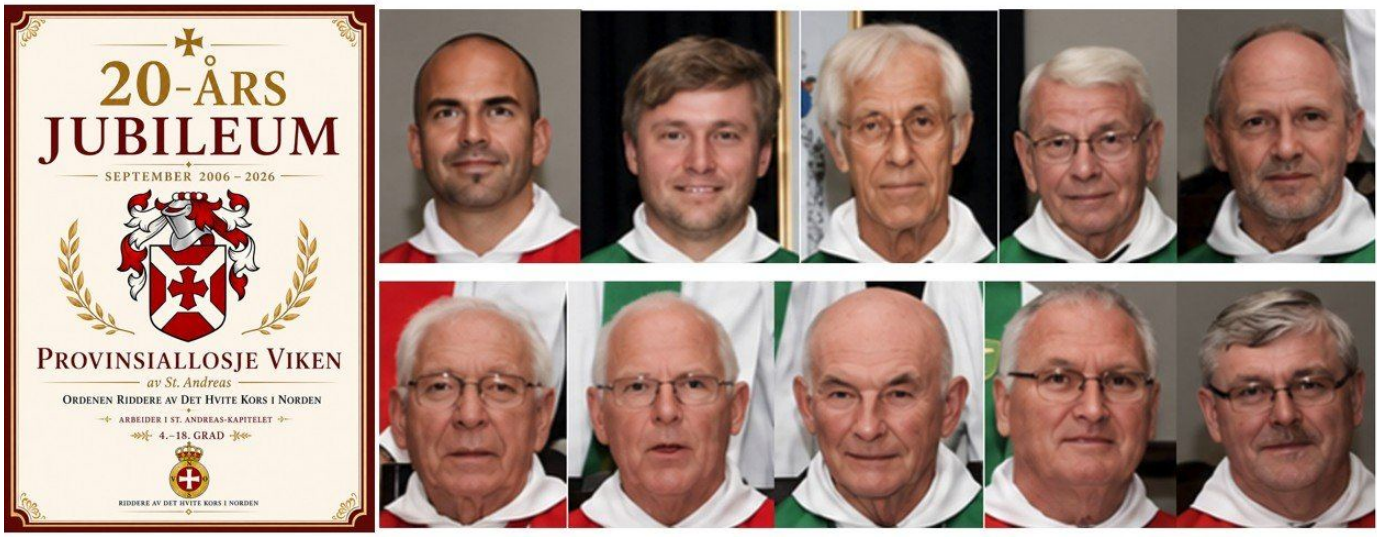

Foto: Birger Even Skatland og Ole Morten Reitan-Risan

Det første Embedsverket i PLO Viken, installert 2. september 2006. Fra venstre øverst: Tor Gustavsen – Vokter (Losje XIII), Knut Olav Sunde – 2. Marskalk (Losje XIII), Jan Blegeberg – 1. Marskalk (Losje I), Bjørn Harry Johansen – Kantor (Losje II), Roy Hansen – Stattholder (Losje III). Fra venstre nederst: Erik Magnussen – Vikarierende Hærmester (Losje I), Rolf Solheim – Hærmester (Losje XIII), Odd Frode Johannessen – Årmann (Losje III), Bjørn Aasheim – Seglbevarer (Losje II) og Einar Gunnleiv Mortensen – Prelat (Losje II). Portretter er hentet fra det opprinnelige bildet som sto i St. Olavposten 2/2006.

PLO Vikens 20-års Åremålsdag

Av Vegard Larsson – Hærmester PLO Viken · Foto: Espen Hornslien-Fjeldheim

5.–6. september hadde PLO Viken sitt 76. og 77. møte i Hønefoss, nesten på dagen 20 år etter at Provinsiallosjen hadde sitt første møte.

På et møte i Oslo 19. april 2005 ble det bestemt at det skulle arbeides for en Provinsiallosje for Losjene i Drammen, Kongsberg, Oslo og Hønefoss. Etter møtet ble det nedsatt en arbeidsgruppe bestående av Rolf Solheim, Bjørn Aasheim, Jan Blegeberg, Einar Mortensen, Odd Frode Johannessen og Tor Gustavsen.

Vår nåværende Prelat Tor Gustavsen var altså med helt fra starten. Han kunne fortelle at det var mye som skulle på plass: økonomi, utstyr, losjelokaler og Embedsverk. Når det gjaldt økonomien, sies det at givergleden var stor — det ble både gitt skjerv og solgt andelsbrev som skulle betales tilbake, men det antydes at det ikke var mange som faktisk ba om innløsning av andelsbrevene. Arbeidsgruppen jobbet raskt og effektivt, og 23. mai 2006 var alt klart. Det eneste som gjensto, var trening av Embedsverket.

Lørdag 2. september 2006 ble losjehallen i Hønefoss innviet og hele Embedsverket høytidelig installert, etterfulgt av bankett på Grand hotell.

Fire Embedsmenn fra det første Embedsverket var til stede på markeringen. Fra venstre: Tor Gustavsen, Bjørn Aasheim, Jan Blegeberg og Knut Olav Sunde.

Espen Hornslien-Fjeldheim – Seglbevarer – sto for XXL-marsipankaken og dekorplakaten til Åremålsdagen.

På vårt møte søndag holdt Prelat Tor Gustavsen en livlig beretning med mange detaljer og historier fra PLO Vikens begynnelse — blant annet at noe av det vanskeligste var å skaffe til veie et par utgåtte tøfler.

PLO Viken startet i 2006 med 35 Brødre og er i dag 96, etter opptak av Broder Sigve Magnar Vik fra Losje XX Haugesund — men vi må nok gi ham fra oss til PLO Gula.

Det var et godt fremmøte, og en kjær glede at vi hadde besøk av fire Embedsmenn fra det første Embedsverket i PLO Viken: Tor Gustavsen Losje XIII, Bjørn Aasheim Losje II, Jan Blegeberg Losje I og Knut Olav Sunde Losje XIII.

Seglbevarer Espen Hornslien-Fjeldheim hadde laget dekorplakater i anledning markeringen, og sørget for en XXL marsipankake som med millimeterpresisjon fikk plass i kjøleskapet. Det ble en verdig markering, med en høytidelig tale med gode historier, god kake og kaffe til alle de fremmøtte Brødrene.

Som en ekstra bonus denne dagen var det høytidelig innsettelse av ny FÆOR Svein Johan Mathisen, Losje II, ledet av Første Fader av Norden Knut Olav Sunde, og besøk av Storkommandør Trygve Jarholt.

Forfremmelser i PLO Viken

Av Espen Hornslien-Fjeldheim – Seglbevarer PLO Viken

5.–6. september hadde PLO Viken sitt 76. og 77. møte i Hønefoss. Sju Brødre ble Forfremmet — til 13.–14. Grad, 7.–8. Grad, 6. Grad og 4.–5. Grad.

Lørdag 5. og søndag 6. september avholdt PLO Viken sin halvårlige møtehelg. Dette ble en helg med mange begivenheter som samlet mange Brødre, også tilreisende fra Losjer utenfor Viken.

Lørdag ble det Forfremmelse i 13.–14. Grad og 7.–8. Grad. Søndag ble det Forfremmelser i 6. Grad og i 4.–5. Grad av tilreisende Broder fra Losje XX Haugesund. Det var lagt frem kondolanseprotokoll for signering, og begge dagene ble det lest minneord etterfulgt av ett minutts stillhet til minne om kong Harald V.

Søndag ble det Innsettelse av ny FÆOR, før dagen ble avsluttet med det første ordinære møtet med Festina Lente.

Til venstre: Ridder Forfremmet til 13.–14. Grad — fra venstre Kjell Egil Nielsen – Drott Losje I Drammen, og Vegard Larsson – Hærmester. Til høyre: Ridder Forfremmet til 7.–8. Grad — fra venstre Vegard Larsson – Hærmester og Lars Christian Arnestad, Losje I Drammen.

Riddere Forfremmet til 6. Grad. Fra venstre: Svend Brede Thoresen Losje I Drammen, Arild Olsvik Losje I Drammen, Vegard Larsson – Hærmester, Kristian Helgeland Losje XIII og Magnar Gåsland Losje XIII.

Ridder Forfremmet til 4.–5. Grad. Fra venstre: Sigve Magnar Vik – Kansler Losje XX Haugesund, Vegard Larsson – Hærmester og Sigurd Østebøvik – Drott Losje XX Haugesund.

PLO Viken - Brodertreff på lørdagskvelden

Etter at lørdagens møter i PLO Viken var over, ble det annonsert og arrangert Brodertreff på kvelden kl. 19 på stedet *2 Brødre* i Hønefoss. Dette har blitt en kjærkommen tradisjon, hvor vi denne kvelden var samlet ca. 25 Brødre.

Vi delte pizza, gode samtaler, gjensynsglede og Broderskål før vi avrundet ca. kl. 21. Vi knytter sterkere bånd til hverandre, utvikler fellesskap, tillit og samhørighet, som styrker vårt Broderlige fellesskap i vår Losje.

Brodertreff på lørdagskvelden PLO Viken
Foto: Espen Hornslien-Fjeldheim, Seglbevarer PLO Viken

Losje V Fredrikstad - Forfremmelse av to Brødre

Av Terje Berger

Onsdag 23. september hadde vi i Losje St. Olav V, Fredrikstad den glede å ønske to Brødre velkomne til 2. Grad i vår Orden. Det var Broder Ivar Camillo Mathiesen og Broder Erik Stumberg.

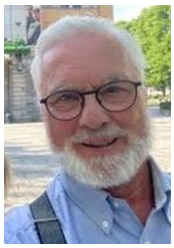
De forfremmede Brødrene Ivar Camillo Mathisen og Erik Stumberg sammen med Lars Fredrik Olaussen - Drott Losje X Fredrikstad
Foto: Terje Berger

På ettermøtet hadde kokken disket opp med nydelig lasagne med tilbehør.

Foto: Lars Fredrik Olaussen

Kristningskongen Olav den hellige – hans liv, framferd, død og helgenstatus

Av Per Stranger-Thorsen – Losje IX Tønsberg

Første del om såga om Olav den hellige stod i St. Olavposten nr. 2/2026. Her fortsetter såga om kristningen av Norge, kristningskongen Olav den hellige – hans liv, framferd, død og helgenstatus.

Kampen mellom den gamle Åsatroen og kristendom i årene 800 til 1030.

Gjennom de første 1000 år etter Kristi fødsel, var Norden å betrakte som et hedningesamfunn. Åsatroen som fellesbetegnelse var den folketroen og styringsformen de nordiske jernalderfolkene og vikingene trodde på og levde etter i tidlig vikingtid. Det var Odin, Tor og Frøya og alle de andre gudene som dominerte folketroen.

Illustrasjon: "Freyr and Freya" av Donn Crane (1920)

Kristendommen var et ukjent fenomen inntil vikingene begynte å reise i øster- og vesterled. Norden var i årene fram til år 800 – 900 primært et høvdingsamfunn hvor høvdingene var å regne for «den første blant likemenn». Kongen eller høvdingen skulle bygge makten nedenifra og opp, være raus, vennlig og rettferdig. Kongen eller høvdingen måtte være en dyktig kriger og strateg, da de bortsett fra å drive handel, ikke gjorde stort annet enn å krige. De norrøne verdiene hadde i stor grad vært ære, krigervilje og mot. Dette ble også gjenspeilet i de norrøne gudene, som var barske og modige. Folk verdsatte de gamle idealene, og en barmhjertig og lidende Kristus på korset hadde nok blitt sett på som svak og en lite egnet «gudstro».

Kristendommen kom sakte, men sikkert til Norden med vikingene som på 800-tallet begynte å reise til andre land primært for å drive handel, og erobre gods og gull. For de som dro i viking, var handel det viktigste målet. Mange menn hadde vært i utlandet, der de kunne ha plukket opp den nye religionen. Kanskje var de blitt overbevist etter et besøk i et fransk kloster, eller de hadde møtt en kristen engelskmann med gode overtalelsesevner?

Fra 930-tallet ser vi at den første kristningskongen «Håkon den gode» prøver å innføre kristendommen ved at han fikk bygget de første kirkene, og vi ser spor av kristendommen enkelte steder rundt om langs kysten i Norge. Kristendommen overtar gradvis for den gamle norrøne religionen. Slik har sannsynligvis den nye religionen spredd seg, parallelt med at kongene innførte den med makt. Dette ser vi blant annet ved at det er funnet kristne symboler i Norge som stammer fra før den offisielle kristningen.

Når de to neste «Kristningskongene» Olav Tryggvasson og Olav Haraldsson (den hellige) starter sine kristningsferder gjennom Norge, skjedde det på en helt annen måte enn hva vi i dag forbinder med tradisjonell kristen

Ruinene av Selje kloster — antagelig bygget rundt år 1050 av benediktinermunker fra Skottland.
Foto: Svein-Magne Tunli, CC BY-SA 4.0

misjonering. De møtte ofte stor motstand blant folket. Kristendommen innebar også en annen styringsform som mange høvdinger og jarler ikke anerkjente. Kristenkongen kunne rettferdiggjøre sin posisjon og makt uten å overbevise bøndene om at han var den beste kriger, han var kongen i kraft av å være Guds representant på jorden. I det gamle samfunnet med Åsatroen var også lovverket svært lokalt. Det var ingen felles lovgivning eller styringsform for landet. Idealet for de kristne middelalderkongene var å sikre at Guds lov ble overholdt på jorden, samt å skape et godt samfunn for sitt folk.

Det var nok flere grunner til at kristningskongene ønsket å kristne folket i Norden. De fleste land i Europa var på dette tidspunktet kristne. Det å ha en felles religion ville føre til enklere handel, bedre kontakt og kulturforståelse mellom de respektive land og folkegrupper.

Blant kongsmenn og ledere ser vi gjennom historien at det å ha felles språk var viktig. Vi vet at latin var det herskende skriftspråk blant konger og kirkens menn. Læresteder eller forstadiet til universitetene i Sør-Europa etableres omkring år 1000. Her var religion, latin, juss og medisin de viktigste fagene. Vikingene forsto tidlig at språket og kristendommen som religionsform måtte man beherske, dette primært for å kunne samhandle med folkegrupper i andre land. Eksempel på dette kjenner vi fra Magnus Lagabøte (1238 til 1280). Magnus Lagabøte hadde særdeles gode relasjoner til det castilianske kongehus (Spania) da hans søster «Kristina av Tønsberg» giftet seg med bror av kong Alfonso X av Castilla. Denne relasjonen må han sannsynligvis ha etablert da han studerte ved et av universitetene rundt Middelhavet. Magnus Lagabøters Landslov år 1274 hadde mange felles trekk med den katalanske grunnloven.

Olav Haraldsson reiste mot Norge 1015, og hadde som mål å kristne Norges folk og overta kongemakten i landet

Olav Haraldsson er i år 1014 ca. 19 år, han har hatt et lengre opphold i Normandie hvor han deltok i ulike kriger og «røvertokter» i Sør-Europa. Han reiste over til England hvor han oppholdt seg et år og bisto kong Ethelred 2. i å erobre London og det engelske rike. Olav

blir i England fram til våren 1015. Tidspunktet for reisen tilbake til Norge var ikke helt tilfeldig. Danskekongen Knut den mektige, som også hadde kontroll over mesteparten av Norge, hadde reist til England sammen med den norske «riksstyreren» Eirik Jarl og hans bror Håkon Jarl. Snorre skriver i Heimskringla at det nå var et maktvakuum i Norge. Olav så da en mulighet for å reise tilbake til Norge for å erobre fedrelandet. Han hadde med seg store verdier i sølv da han ankom Norge. Ved å betale både slekt og venner, får han «kjøpt» seg tilstrekkelig mannskap til å bygge seg opp en hær og en stor flåte. Dette gjorde det mulig for Olav å søke støtte langs Vestlandet for sin idé om å etablere seg som konge i Norge. Olavs intensjon var å bygge en nasjon med en felles kristentro som skulle virke samlende og med en konge, som skulle styre Norge som ett rike. Olavs største fiender var småkongene, jarlene og høvdingene rundt om i Norge. Disse ønsket å beholde den gamle Åsatroen og de hadde større tro på et oppdelt rike med flere småkonger og jarler slik det alltid hadde vært.

Disse småkongene og høvdingene ønsket på samme tidspunkt å overta makten. Rundt Agder og Telemark var det flere høvdinger og menn med stor makt som ønsket Olav fjernet, slik at de kunne overta Norge og styre landet slik de ville. Dermed oppsto det en sterk interessemotsetning som senere skal vise seg å føre til Norges største sjøslag under middelalderen – «slaget ved Nesjar» rett utenfor det vi i dag kjenner som Larvik. Dette ble omtalt nærmere i forrige nummer av St. Olavposten.

Olavs seier ved Nesjar befester nå hans posisjon som konge, ved at de fleste stormenn og jarler som tidligere hadde underordnet seg den danske kongen, Knut den mektige, endret både kongelojaliteten, syn på styringsformen og religionen.

Olav seilte nå oppover kysten til Øretinget utenfor Trondheim. Øretinget var det gamle tingstedet ved Nidelvens utløp, og hadde lenge vært stedet hvor Trønderjarlene og tidligere kongsmenn ble hyllet og tatt til konge av trønderne. Når Olav kommer til Nidaros høsten 1016, blir han hyllet som Norges konge, og hans kongsgjerning starter her.

Øretinget ved Nidelvas utløp, nær Brattøra, Trondheim. Kartgrunnlag: © Kartverket (CC BY 4.0), markering lagt til.

Året er 1016, og Olav Haraldsson starter sin kongsgjerning

Kristendommen hadde vært kjent i Norge før Olav Haraldssons tid, særlig i kystområdene. Ladejarlene og høvdingene hadde i årene før Olav kom til makten hatt et relativt tolerant syn på religionsutøvelsen, ved at folk ofte fikk velge selv hvilken religion de ønsket å praktisere. Man kan godt si at det var en gradvis overgang til kristendommen flere steder før Olav iverksatte sine kristningsplaner i 1016.

Etter å ha slått ned motstanden fra høvdinger ved slaget ved Nesjar, fikk Olav nå ti relativt rolige styringsår. Sammen med den engelske biskop Grimkjell, samler Olav alle høvdinger, jarler og stormenn til rikssamling på Moster sommeren 1024. Her blir grunnlaget for et kongelig administrasjonsapparat etablert. Den nye styringsformen tok høyde for mer delegert myndighet gjennom Lendemenn og Ármenn. Nå blir det etablert en riksomfattende kirkeorganisasjon med en kristen rettsordning,

en ordning av kirkens økonomiske forhold og fremfor alt forbud mot all annen religionsvirksomhet. Olav ble her i realiteten den norske kirkes øverste leder.

De kristne seremonier og ritualer som dåp, faste og gravlegging i vigslet jord ble innført. Dersom man ikke etterlevde disse reglene kunne man få eiendommen sin konfiskert og selv bli forvist til et hedensk land. Det ble etablert rutiner for faste kirkedager og hviledager, samt at fredagen var fastedag. Ekteskap mellom slektninger – så langt ute som seksmenninger – skulle heller ikke finne sted. Det kom også pålegg om å sikre de økonomiske forhold for vedlikehold av kirkebygninger og lønn til prestene. Kirkens syn på ekteskapet og kjønnsmoralen må ha blitt møtt med motstand av mange menn. Under Åsatroens tid ble kvinner giftet bort av foreldre eller nære slektninger – ofte mot sin vilje. Nå ble det krevd at kvinnen frivillig skulle gi sitt samtykke. I Åsatroens tid krevde sedvane og skikk at kvinnen skulle være tro mot sin mann, men at mannen hadde friller på si, var noe kvinnene fikk finne seg i. Nå krevde kirkelig rett full troskap av begge ektefeller.

Straffen for å ikke omvende seg eller bryte reglene for kirkelig lovgivning var voldsom sett med dagens øyne. Olavs skald – Sigvat, skrev at «*Olav straffet tyver med å hogge av dem hender, voldsforbrytere og opprører fikk armer eller bein avhugget, slik skapte Olav fred og velstand i landet*». Det er usikkert om kirkelovgivingen og alle dens ritualer ble nedskrevet i Olav Haraldssons tid. De manuskriptene som er bevart om kirkelovgivningen er fra 1100-tallet og senere.

Kristendommen som vi oppfatter den i dag, var veldig ulik det vi leser om i Heimskringla. Vår tids Jesus hadde tilnavnet «Hvitekrist» i vikingtiden, og ble av folket oppfattet som en krigsgud. Olav var ekstremt hardhendt i sin innføring av kristendommen. Bloting eller ofring av mennesker eller dyr til de gamle gudene, var selvfølgelig

Slik ble Kristus framstilt i norsk middelalder — som kronet konge på et hjulkors, ikke som lidende menneske. Triumfkrusifiks i furu fra Svatsum i Gausdal.
Foto: Eirik Irgens Johnsen, Kulturhistorisk museum, UiO, CC BY-SA 4.0

ikke tillatt. Da Olav Haraldsson fikk høre at folkene som bodde i bygda Mære lengst inne i Trondheimsfjorden fremdeles ofret til de gamle gudene, utrustet Olav 5 skip med 300 mann og rodde inn til Mære om natten. Her gikk de til angrep på «hedningene» og drepte folk for fote. De som overlevde rømte, og Olav Haraldsson delte ut gårdene og alt godset til sine menn, som hadde deltatt i raidet. Det finnes mange historier knyttet til «kristentvangen» i Norge, så dette var bare en av mange hendelser. Link til flere historier om og rundt Olav Haraldsson er tilgjengelig på:

https://heimskringla.no/wiki/Olav_den_hellige_i_sagn_og_fo

Det var like mye politikk som kristendomslære i Olavs framferd. Han hadde alltid ligget i strid eller uenighet med Ladejarlene. De hadde alltid vært mektige jordeiere, og de fleste stormenn var fremdeles henfallende til den gamle Åsatroen, selv om flere kanskje holdt seg til begge trosretningene i lengre perioder. Hendelsen på Mære var nok like mye et politisk signal til folket rundt fjorden, om at det var han – Olav Haraldsson som var rikskongen, og at det var kristentroen som gjaldt.

Rikskongens maktutøvelse og administrasjon av landet

I perioden (1010 – 1015), da Olav Haraldsson oppholdt seg i det sørlige Europa, observerte og lærte han mye. De europeiske fyrster og konger på denne tiden var stadig på reisefot for å kontrollere og følge opp sine nærmeste ledere, som ofte var ulike adelsfolk som styrte og handlet på vegne av fyrster eller konger. Når Olav Haraldsson trer inn i rollen som konge i Norge, etablerer han den samme organiseringen som han hadde sett og lært i Europa. Ifølge Snorre hadde Olav en fast stab på rundt 70 personer som var hans nærmeste menn. Denne staben eller hoffet fulgte ham lojalt og trofast rundt i landet. Antall menn kunne variere, avhengig av hvor han var og hvilken risiko han hadde framfor seg. I tillegg til de våpenføre mennene var det stallkarer, kokker, smeder og andre håndverkere og tjenestefolk, så det var en stor flokk som kom ridende. Slik beveget kongens hoff seg sakte, men sikkert gjennom Norge.

Olav hadde flere kongsgårder både på Nidaros og Avaldsnes, men mesteparten av hans liv var han på konstant flyttefot. Olav med sitt følge slo seg gjerne ned hos en storbonde eller en av kongens lendemenn. Her ble kongen og hans hoff oppvartet og oppholdet kunne vare en uke eller lengre. I disse årene var arbeidet med kristningen det viktigste arbeidet. Olav brukte tvang med virkemiddelet «*vil du ikke, så skal du*» når han møtte på folk, eller kom til bygder hvor den gamle Åsatroen hang igjen. Denne adferden medførte at mange ble negativt innstilt til Olav Haraldsson som konge, og det dannet seg allianser mot ham.

Sluttfasen av Olav Haraldssons kongsperiode

Forholdet mellom nabolandene Sverige og Danmark var av ulike grunner ikke godt. Ved midten av 1020-årene tilspisset motsetningene seg mellom den danske kongen Knut den mektige og Olav Haraldsson. Knut den mektige var da konge både over England og Danmark, og han var svært ivrig etter å få tilbake det gamle kongerike Norge. Olav Haraldsson gikk i allianse med den nyslåtte svenskekongen Anund Jakob, for å møte trusselen fra Knut den mektige. Det brygget opp til krig og Olav og «svenskekongen» la en plan for å komme Knut den mektige i forkjøpet. Ved elveutløpet til elven Helgeå i Skåne i 1026 kom det til et slag som på sikt fikk alvorlige konsekvenser. Knut den mektige hadde en større hær og vant dermed slaget. Mange av Olavs menn ble drept under slaget og Olav og hans menn måtte flykte til fots tilbake til Norge. Etter dette slaget, kom de norske stormennenes reaksjon på Olavs strenge styre til uttrykk, ved at de nå søkte tilhørighet og allierte seg med danskekongen Knut den mektige.

Opposisjonen mot Olav Haraldsson vokste raskt, og hans grep på det norske kongedømmet raknet fullstendig etter at han i desember 1027 drepte den mektigste mannen på Vestlandet, Erling Skjalgsson. Sommeren året etter, 1028, kom Knut den mektige selv til landet med en flåte på 50 skip og ble hyllet på Øretinget som Norges konge. Olav måtte nå rømme til Sverige og dro deretter videre til Gardarike, hvor han tok opphold hos sin svoger, storfyrst Jaroslav.

Knut den mektige, som nå var konge i Norge, utpekte Håkon, sønnen til Eirik Jarl, som jarl i Norge. I året 1029 omkommer Håkon Jarl i et skipsforlis. Via rykter får Olav Haraldsson som nå oppholder seg i Gardarike, en mulighet for å gjenvinne sitt rike. Han brøt opp fra Russland senvinteren i 1030, samlet en hær av svensker, jemtlendinger og leiesoldater, samt egne menn. Han startet nå sitt tokt mot Trøndelag og Stiklestad. På Stiklestad møtte han bondehæren, ledet av Trønderhøvdingen Kalv Arnesson, Helgelandhøvdingen Hårek av Tjøtta og Bjarkøyhøvdingen Tore Hund, alle sterke motstandere av Olav. På Stiklestad falt Olav Haraldsson 29. juli 1030.

Angivelig var det Tore Hund som gav ham banesåret. Dette er omtalt nærmere i forrige nummer av St. Olavposten.

Olav Haraldssons død, og starten på hans helgenstatus som Olav den hellige.

Midt i striden blir Olav drept. Det ryktes fort og slaget blir sakte, men sikkert avsluttet. Rop og skrik tier, og mange menn lå døde. Hver av partene trekker sine menn tilbake fra valplassen, og Olav bæres bort. Bonden Torgils Halmasson sørget for å få vasket og stelt liket etter kristen skikk, og liket ble svøpt i et linklede og dekket med en rød kappe. De la ham deretter i en enkel trekiste. Om natten førte de ham til gården Suli (Sul) i Verdalen, før han førtes videre i båt til Nidaros og ble gravlagt i en sandbanke langs Nidelven. Folket som fulgte ham, sto rundt graven og ba for hans sjel.

Hva skjer med Norge, og kristendommen etter Olav Haraldssons død? Følg med i tredje del som kommer i neste utgave av St. Olavposten.

KILDEHENVISNINGER

Mange kilder opptrer med ulike årstall for hendelser. Som forfatter av denne artikkelen har jeg måttet gjøre selvstendige vurderinger på hva som har vært korrekt årstall basert på den kilden jeg har vurdert som mest pålitelig.

Mesteparten av materialet er hentet fra Heimskringla og «Sagaen om Olav den hellige». Jeg har og søkt støtte i «Store norske leksikon», «Forskning.no» og Wikipedia.no.

Bøkene «Hvitekrist» og «Harald Hardråde» – (skrevet av Tore Skeie) om Olav Haraldsson og hans tid, har vært til stor støtte. Jeg har valgt å omtale Olav som Olav Haraldsson som var hans egentlige navn, men endrer navnet til Olav den hellige etter hans død.

Olav den Helliges fall på Stiklestad. Maleriet er en moderne fantasifremstilling, trolig fra 1859, og forestiller kong Olav mens han blir stukket med et spyd av Tore Hund. Idet han dør, støtter kongen seg til en stein. Denne steinen skal ifølge sagnet ha blitt murt inn bak alteret i Stiklestad kirke. Malt av Peter Nicolai Arbo.

Fra Pytagoras til gitar

Av André Øhren – Losje XIII Hønefoss

Den eldgamle forestillingen om at verden er bygget på tall, slik Pytagoras hevdet, kan virke fjern fra noe så hverdagslig som en gitar. Likevel finnes det en dyp forbindelse mellom matematiske prinsipper, menneskelig erfaring og musikkens vibrerende virkelighet.

Denne forbindelsen er ikke bare teknisk – den er eksistensiell. Den sier noe om hvordan vi mennesker forsøker å forstå verden, og hvordan vi samtidig skaper mening i den. Pytagoras mente at alt i kosmos kunne uttrykkes gjennom tallforhold. For ham var tall ikke bare symboler, men selve stoffet virkeligheten var vevd av. Når en streng deles i bestemte proporsjoner – 1:2, 2:3, 3:4 – oppstår intervaller som oktav, kvint og kvart. Disse forholdene er ikke kulturelle oppfinnelser; de er universelle mønstre som eksisterer uavhengig av oss. I dette ligger en filosofisk påstand:

Verden er ikke kaotisk, men ordnet. Og denne Ordenen kan erfares gjennom lyd.

Når en gitarstreng vibrerer, blir Pytagoras' abstrakte tall plutselig til noe sanselig. Det matematiske forholdet blir til en tone, og tonen blir til en følelse. Slik oppstår en bro mellom det rasjonelle og det emosjonelle.

Gitaren er derfor ikke bare et instrument – den er et møtepunkt mellom to verdener:

Pytagoras som spiller gitar. Illustrasjon: generert med Microsoft Copilot (KI).

- Den målbare verden, der frekvens, lengde og spenning bestemmer tonen.
- Den menneskelige verden, der samme tone kan uttrykke sorg, glede, uro eller håp.

Dette møtet viser at mennesket aldri er helt tilfreds med bare å forstå verden; vi vil også oppleve den. Pytagoras brukte begrepet harmoni både om musikk og om kosmos. For ham var harmoni ikke bare vakker lyd, men et uttrykk for balanse og rett forhold mellom deler. Når en gitarist stemmer instrumentet, søker hun den samme harmonien: en tilstand der alt faller på plass. Dette kan leses som en metafor for livet.

Vi forsøker alle å stemme våre egne «strenger» – arbeid, relasjoner, helse og ambisjoner – slik at de ikke skurrer mot hverandre. Når noe er ute av balanse, merker vi det som en dissonans. Når ting faller på plass, oppstår en indre resonans som minner om musikk.

Selv om tallene ligger til grunn, er det mennesket som gir dem betydning. En gitar kan være perfekt stemt, men uten en hånd som spiller, er den taus. Dette peker på en dypere sannhet: Ordenen i verden er ikke nok i seg selv – den trenger menneskelig deltakelse for å bli til mening. Pytagoras søkte sannhet i tallene. Gitaristen søker sannhet i klangen. Begge forsøker å gripe noe som ligger utenfor det rent materielle: en form for skjønnhet, en form for innsikt.

Når en gitarstreng vibrerer, vibrerer også kroppen. Lyden treffer trommehinnen, men også brystkassen, huden og nervene. Musikken blir fysisk. Den minner oss om at vi ikke bare er tenkende vesener, men sansende vesener. Pytagoras' tall er universelle, men opplevelsen av musikk er personlig.

Dette viser at mennesket alltid står i spennet mellom det universelle og det individuelle – mellom kosmos og kropp. Gitaren

Illustrasjon: generert med Google Gemini (KI).

kan forstås som et symbol på menneskets forhold til verden:

- Den har struktur, men krever frihet for å skape musikk.
- Den har regler, men åpner for improvisasjon.
- Den bygger på matematikk, men uttrykker følelser.
- Den er konkret, men skaper noe som ikke kan tas på.

Slik blir gitaren et bilde på menneskelivet selv: Vi lever innenfor rammer, men fyller dem med vår egen melodi. Når vi spiller en gitar, gjør vi i praksis det Pytagoras teoretiserte om for 2500 år siden. Vi gjør tall til lyd, og lyd til mening. Vi lar universets orden møte menneskets kaos, og vi skaper harmoni i mellomrommet. Kanskje er dette den dypeste filosofiske innsikten gitaren kan gi oss: At livet ikke handler om å velge mellom fornuft og følelse, men om å la dem klinge sammen.

Fra Pytagoras' tallmystikk til gitarens varme klang går en rød tråd: menneskets evige søken etter orden, skjønnhet og mening. I vibrasjonen fra en streng kan vi ane både universets struktur og vårt eget indre landskap. Og kanskje er det nettopp derfor musikk berører oss så dypt – fordi den minner oss om at vi selv er en del av den store harmonien.

Mellom vind og seil

Av Bjørnar Aanonsen – Losje XXIV Arendal

Jeg kom nylig over en video av en liten gutt som delte en læresetning han hadde plukket opp: "Du kan ikke kontrollere vinden, men du kan justere seilene dine."

Intervjueren som snakket med ham, lyste opp og sa: "Det var utrolig smart! Det betyr vel at livet endrer seg hele tiden, og at vi må lære oss å endre oss med det?"

Hun tolket det slik vi voksne ofte gjør – at vi må være fleksible, endre retning og flytte på oss når omstendighetene krever det. Men gutten så på henne, ristet på hodet og sa: "Nei, det er ikke det det betyr."

Han forklarte det mye enklere, og mye dypere: "Det betyr at du ikke alltid kan kontrollere hva som skjer med deg, men du kan kontrollere hvordan du reagerer på det."

Forskjellen på endring og holdning

Det er en liten, men monumental forskjell i de to forklaringene:

- **Intervjueren** snakket om logistikken i livet – å bytte jobb, flytte, eller finne nye veier når en dør lukkes.
- **Gutten** snakket om karakteren vår. Han snakket om det rommet som finnes mellom det som treffer oss, og hva vi velger å gjøre med det.

Vinden er alt det vi ikke har bestilt: regnværsdager, en punktert sykkel, en urettferdig kommentar eller store kriser. Vi bruker ofte utrolig mye krefter på å kjefte på vinden. Vi står på dekk og skriker at den burde blåst fra sør i stedet for nord. Men vinden hører ikke etter. Den bare er.

Når vi justerer seilene slik denne gutten beskriver, så handler det ikke om å gi opp eller bare flyte med. Det handler om å ta eierskap til sin egen reaksjon.

Hvis noen er slemme mot deg, kan du ikke kontrollere deres ord (vinden), men du kan kontrollere om du lar det ødelegge dagen din (seilene). Hvis du møter motgang, kan du ikke kontrollere hindringen, men du kan kontrollere om du møter den med nysgjerrighet eller med bitterhet.

Veien videre

Vi går alle gjennom livet med ulike båter og i ulikt vær. Noen dager er det blikkstille, andre dager er det storm. Men lærdommen fra den lille gutten er en påminnelse om at vi aldri er helt maktesløse. Uansett hvor mye det blåser, så er det du som har hånden på tauet. Det er du som bestemmer hvilken vinkel seilet skal ha, og dermed hvilken retning hjertet ditt skal ta.

Så neste gang du føler at det blåser opp til storm i livet ditt: Ikke kast bort tiden på å prøve å stoppe vinden. Kjenn heller etter på grepet ditt om seilet. For det er der – i din reaksjon – at din virkelige styrke ligger.

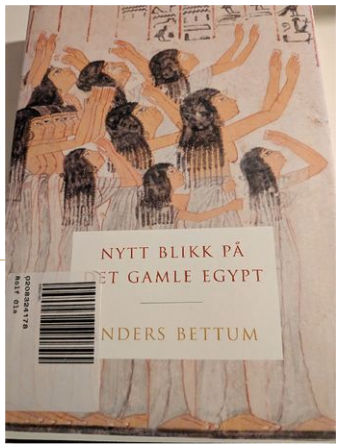

Illustrasjon: generert med Google Gemini (KI).

BOKANMELDELSE

Nytt blikk på det gamle Egypt

Av Rolf Ola Granrud – Losje XVIII Lillehammer

Anders Bettums «Nytt blikk på det gamle Egypt», på 331 sider, er en etterlengtet og imponerende bredt anlagt innføringsbok, som fyller et tomrom i norsk faglitteratur. Det er over 70 år siden sist en tilsvarende helhetlig fremstilling av det gamle Egypt ble skrevet på norsk, og Bettum leverer et verk som både er tilgjengelig for allmennheten og faglig interessant for mer erfarne lesere.

Boken kombinerer historisk oversikt, kulturforståelse, arkeologiske funn og moderne forskningsperspektiver på en måte som gjør at leseren både lærer og stadig ønsker å lese videre. Bettum tar utgangspunkt i det geografiske og historiske bakteppet – Nilen som livsnerve, landskapets betydning og de store epokene i egyptisk historie.

Beskrivelsene er ikke tørre eller akademiske; de er fortellende, konkrete og fulle av detaljer som gjør at historien trer frem som levende og menneskelig. Dette samsvarer med flere vurderinger som fremhever at Bettum «klarer å trekke leseren med dit hvor historien kommer til live».

Boken har flere kapitler som skiller seg spesielt ut:

Dechiffreringen av hieroglyfene

En fascinerende og pedagogisk gjennomgang av hvordan forskere knekket koden bak det egyptiske skriftsystemet – et av bokens mest engasjerende partier.

Deir el-Medina – arbeiderlandsbyen

Møtet med en konkret familie og hverdagslivet i denne unike landsbyen gir et sjeldent innblikk i vanlige menneskers liv, ikke bare faraoenes.

Tutankhamons grav

Bettum formidler både funnet, betydningen og mytene rundt det på en måte som balanserer populærkultur og forskning.

Moderne Egypt og identitetspolitikk

Et modig og interessant grep: boken avslutter med å trekke linjer til dagens Egypt, hvor faraonisme, panarabisme og islamisme konkurrerer om kulturell dominans. Dette gir boken en aktualitet som mange historiske verk mangler.

Et viktig poeng er at Bettum ikke bare gjengir etablert kunnskap. Han etterprøver tidligere forskning, korrigerer misforståelser, presenterer nyere arkeologiske funn, leser kanoniske tekster (som Mosebøkene) opp mot dokumenterbar forskning. Dette gjør boken til mer enn en populærvitenskapelig introduksjon – den er også et bidrag til en mer nyansert forståelse av Egypts rolle i både moderne og antikk tid.

Nytt blikk på det gamle Egypt er en imponerende, kunnskapsrik og engasjerende bok som lykkes med å gi både et bredt overblikk og dype innsikter. Den er ideell for: lesere som ønsker en solid introduksjon til egyptologi, historieinteresserte, alle som fascineres av pyramider, faraoer og oldtidens mysterier. Boken er ikke bare informativ – den er inspirerende. Den gir virkelig et «nytt blikk» på en av verdens mest myteomspunne kulturer.

«Bettum klarer å trekke leseren med dit historien kommer til liv»

Solvognen – bronsealderens bilde av solens reise

Av Ulf-Inge Ellingsen – Overårmann og redaksjonsleder.

Den 7. september 1902 pløyde en gårdbruker på Sjælland opp noe merkelig i en nydrenert myr. Han trodde det var gammelt leketøy, og barna hans fikk leke med det noen dager. I virkeligheten hadde han funnet et av Nordens største oldtidsfunn: et bilde av solen, trukket over himmelen av en hest, laget for om lag 3 400 år siden.

Funnet i myra

Niels Frederik Peter Willumsen brøt nytt land i Trundholm Mose i Odsherred, nordvest på Sjælland. Det var første gang myra ble pløyd. Opp av torva kom en bronsehest, en gullbelagt skive og en mengde løse deler. Da Nationalmuseet i København fikk melding om funnet, ble stedet undersøkt, og flere titalls småfragmenter kom for dagen. Enda mer kom senere: i 1998 fant arkeologer nye deler av hjulene på samme sted, nesten hundre år etter at Willumsen satte plogen i jorda.

Gjenstanden havnet ikke i myra ved et uhell. Den var bevisst slått i stykker før den ble lagt ned. Slik gikk man fram med gaver til maktene i bronsealderen: verdifulle ting ble ødelagt og gitt bort til vannet og myra, der de ikke kunne hentes tilbake. Solvognen regnes derfor som et offerfunn, ikke som en tapt eiendel.

Solvognen fra Trundholm Mose, omkring 1400 f.Kr. Hesten er støpt i ett stykke bronse, og den forgylte siden av skiven er solens dagside.
Foto: Roberto Fortuna og Kira Ursem, Nationalmuseet, CC BY-SA 4.0, beskåret

Gullblikket på nært hold. Dekoren er punslet i tette ringer av konsentriske sirkler, og gullet er presset ned i mønsteret.
Foto: Marie-Lan Nguyen, CC BY 4.0

Hest, skive og seks hjul

Solvognen er mindre enn mange tror. Hele gjenstanden måler omkring 54 × 35 × 29 centimeter. Hesten går foran og er støpt i ett stykke bronse, med punslede mønstre som danner øyne, man og seletøy. Bak den følger solskiven, om lag 25 centimeter i tverrmål. Den er satt sammen av to svakt hvelvede bronseplater som holdes på plass av en tykk ytterring.

Den ene siden av skiven er dekket av et hårtynt gullblikk. Gullet er presset ned i ornamentikken og festet til bronsen, og under det ligger en tett dekor av konsentriske sirkler og buede bånd. Hest og skive sto til sammen på seks hjul med fire eiker hver – fire under hesten og to under skiven – og begge har hull der snorer kan ha vært festet. Gjenstanden kunne altså trekkes fram og tilbake, etter alt å dømme i seremonier. Dateringen er eldre bronsealder, omkring 1400 f.Kr.

Dag på den ene siden, natt på den andre

Det mest talende ved Solvognen er at de to sidene av skiven ikke er like. Den ene lyser av gull. Den andre er bar, mørk bronse. Arkeologene leser dette som solens døgn: trekkes hesten fra venstre mot høyre, ser vi den forgylte dagsolen på sin vei over himmelen. På returen, fra høyre mot venstre, vender den mørke siden mot oss – nattsolen, som reiser tilbake gjennom underverdenen for å stige opp igjen i øst.

Navnet «solvognen» er derfor litt misvisende. Her sitter ingen gud og kjører. Det er selve solen som blir trukket, av en hellig hest.

Den danske arkeologen Flemming Kaul har satt funnet inn i et større bilde. Ved å sammenholde motivene på hundrevis av bronsealderens ragekniver og halsringer har han rekonstruert en fortelling om solens reise gjennom døgnet, der ulike hjelpere avløser hverandre: en fisk fører solen opp om morgenen, et skip bærer den fram til middag, hesten trekker den videre utover dagen, og en slange tar den ned i mørket om kvelden. Solvognen viser hestens del av reisen – med natten på baksiden.

Solen hugget i berg: en solskive med stråler over en rekke skip, Aspeberget i Tanum i Bohuslän.
Foto: Bengt A. Lundberg / Riksantikvarieämbetet, CC BY 2.5

Dette er en tolkning, ikke en tekst noen skrev ned. Bronsealderen etterlot seg bilder, ikke bøker. Men bildene er så mange og så like at mønsteret er vanskelig å komme fra. Noen har gått lenger: den tyske arkeologen Christoph Sommerfeld har foreslått at ornamentene også koder en kalender som knytter sol og måne sammen over nitten år. Den tanken er omdiskutert.

Solen over Norden

Solvognen er dansk, men forestillingene bak den var felles for hele Norden. Bronsealderen – i Norge om lag 1700 til 500 f.Kr. – var de første faste gårdenes tid, og et jordbrukssamfunn så langt nord er fullstendig avhengig av at solen kommer tilbake. Solsymboler går igjen gjennom hele perioden: hjulkors, ringer og spiraler, hugget i berg sammen med skip, dyr og fotsåler. I Norge ligger helleristningene tettest i Østfold, på Lista, i Rogaland og i Trøndelag. På Aspeberget i Bohuslän, rett sør for grensen, er solen hugget som en stor skive med stråler like over en rekke skip.

«Her sitter ingen gud og kjører. Det er selve solen som blir trukket, av en hellig hest.»

Metallet forteller sin egen historie om rekkevidde. Verken kobber eller tinn finnes i Norden. Råstoffet måtte hentes langveis – kobber fra Alpene og Iberia, tinn blant annet fra Cornwall – og kom nordover gjennom lange bytteledd. En gjenstand som Solvognen var derfor to ting på én gang: en religiøs gjenstand og et maktbevis. Bare de øverste i samfunnet kunne skaffe både metallet og håndverkeren.

Fra myrhull til nasjonalsymbol

I dag står Solvognen i Nationalmuseets utstilling om Danmarks oldtid i København. Den er tatt inn i den danske kulturkanonen, den har vært motiv på den danske tusenkroneseddelen, og en kopi vises ved museet i Odsherred, ikke langt fra myra. På selve funnstedet i Trundholm Mose står en stein med hest, skive og hjul risset inn, og med innskriften «Solvognen fundet i Trundholm Mose 1902».

Trundholm Mose i dag. Myra der Solvognen lå, er drenert og dyrket; en sti fører ut til funnstedet.
Foto: Elgaard, CC BY-SA 4.0

Et gammelt bilde på noe kjent

For lesere av St. Olavposten er det nærliggende å stanse ved det doble ved skiven. Bronsealderens mennesker hadde ikke våre ord og ikke vår tro, og det skal ikke trekkes noen linje fra Trundholm til senere tiders tanker. Men bildet de valgte, er slående enkelt: lys og mørke er to sider av samme skive, og det lyse kommer tilbake. Det har mennesker i Norden holdt fast ved i minst 3 400 år.

KILDEHENVISNINGER

Tekst er utarbeidet med hjelp av KI (Claude).

«Solvognen», Den Store Danske / Trap Danmark på lex.dk. Lest 9. september 2026.

Nationalmuseet i Danmark: «The Sun Chariot», natmus.dk. Lest 9. september 2026.

Jørgen Jensen: «Hellige tegn», i Danmarks Oldtid på lex.dk. Lest 9. september 2026.

«Historiekanon 3: Solvognen», faktalink.dk. Lest 9. september 2026.

Flemming Kaul: «Bronzealderens religion. Studier af den nordiske bronzealders ikonografi», Nationalmuseet; omtalt i pressemelding fra Københavns Universitet, 2006.

«Trundholm sun chariot», engelsk Wikipedia, med henvisning til Christoph Sommerfelds kalendertolkning. Lest 9. september 2026.

«Bronsealderen i Norge», Store norske leksikon, snl.no. Lest 9. september 2026.

Bilder: «Solvognen fra Trundholm» (samlinger.natmus.dk/do/asset/2613, beskåret) og «Aspeberget»; øvrige fra Wikimedia Commons. Lisenser: creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0, /by/4.0 og /by/2.5

Hva gjør vi med livet?

Av Arvid Pleym Husan – Losje XXII Stiklestad

Travelhet og hvordan ta seg tid til å leve

Jeg hadde en gang et ærend hos en eldre mann på en liten gård i ei fjellbygd. Dette var tidlig på 1970-tallet, så det er nå over femti år siden. Du kan kanskje kalle ham en smule original, men det lå mye visdom under.

Han bodde alene, hadde alltid gjort det siden foreldrene døde. Han hadde et par kyr og noen sauer, en gris og en håndfull høner. Hest hadde han faktisk også.

Drifta kan du trygt si var gammeldags, og redskapen enkel. Pløying leide han traktorhjelp til. Alt annet var hesteredskap, og ei lita fjærharv han brukte i åkeren om våren, snudde han opp-ned på vinteren, kunne han fortelle, og da gjorde den nytten som slede. Akkurat *det* har jeg aldri sett andre steder.

Han bodde alene og hadde tydeligvis god tid. Jeg hadde ikke hele dagen, og prøvde å antyde dette underveis.

«Du må ikke ha det så travelt», var svaret. *«Du kommer jo alltids tidsnok til graven!»*

Det lå en herlig ro over hele personen, men han fikk tydeligvis likevel alt gjort i tide. Åker og eng og grønnsakshage var i sin skjønneste orden.

Foto: KI-generert bilde (Gemini)

I den vesle hagen foran huset lyste det fra flere fine blomster og prydbusker. Hus og hage virket også velholdte. Han fikk visst tid til det meste.

«Driv praktisk og effektivt når du må. Da får du også tid til å slappe av og dyrke andre interesser etterpå», var et av hans uttalte mottoer.

«Vær glad i det du har. Ergre deg ikke over ting du ikke kan få, eller få gjort noe med. Da får du det mye bedre.»

«Du har jammen mye klokt å komme med du», *sier jeg til ham.*

«Alle er kloke», svarer han. *«Noen før – og noen etterpå...»*

Kjører du MC?

Visste du at det er utarbeidet eget MC-profileringsmateriell for St. Olavlosjene? Profileringsmerker med Broders navnemerke og losjenummer koster kr 1750,- + frakt og kan bestilles hos Erling Øgaard, Losje XII Bergen:

erlingogaard@gmail.com

Nye Brødre

Etternavn	Fornavn	Losje	Startdato
Stefferud	Per Erik	Losje St.Olav XXVI - Eidsvoll	11.05.2026
Thorsen	Karl Anders	Losje St.Olav IX Tønsberg	02.09.2026
Baugerød	Ole-Martin	Losje St.Olav X Skien	09.09.2026
Sormerud	Morten Andre	Losje St.Olav XXVI - Eidsvoll	15.09.2026
Kråkstad	Ragnar	Losje St.Olav IX Tønsberg	17.09.2026
Thorbjørnsen Mørdre	Bjørn Kent	Losje St.Olav IX Tønsberg	17.09.2026
Norlander	Johan Christer	Losje St.Olav XXVII Drøbak	17.09.2026
Volden	Harald	Losje St.Olav XVI Hamar	17.09.2026

Vi ønsker våre nye Brødre hjertelig velkomne blant oss!

Brødre som har gått bort

Etternavn	Fornavn	Losje	Dødsdato
Nordgaard	Tor	St. Olav XXV Steinkjer	01.06.2026
Hagen	Øivind	St. Olav XXVII Drøbak	13.07.2026
Bonden	Helge	St. Olav XI Sandefjord	14.09.2026

Vi lyser fred over deres minne.

Høstens siste blomster
Foto: Ulf-Inge Ellingsen

Naar Sol gaar ned

Av Johan Sebastian Welhaven

Lette Bølger glide hen paa Stranden,
Solnedgangen strør sit Guld paa dem,
Hav og Himmel smelte i hinanden,
svagt af Taagen glimter Maanen frem.
Atter sidder jeg i Aftenstunden,
mildt beaandet, under Granelunden;
atter Syner staa paa Gyldengrunden
som Legender fra mit Fædrehjem.

Hist, hvor Dagen for mit Blik er dalet,
fandt min Sjel sin Morgenrødes Egn,
og der har den i sin Vaardrøm malet
lyse Billeder og Runetegn.
Over Alt, hvad jeg fik danne siden,
og beskjermede mod Tvivl og Viden,
skinne disse Syner gjennem Tiden,
vinke mig fra deres Tryllehegn.

Ja, de vinke mig, naar Dagen helder,
mens min Pilgrimsvei vil nedad gaa;
og min Tankestrøm tilbagevælder
til sit Udspring, hvor mit Eden laa,
til en Havn, hvor Haab kan fæste Anker,
hvor formildet Hjertebølgen banker,
til et Dyb af barnlig-fromme Tanker,
hvoraf Livet skal igjen opstaa.

Solnedgang over Trondheimsfjorden, fra svaberget i Muruvika
Foto: Ulf-Inge Ellingsen